

Vår saksbehandler Jon Endre Røed Olsen, tlf. 32 80 86 75
Vår referanse 2019/3427-4

UTVALG	UTVALGSSAK	MØTEDATO
Hovedutvalget for kultur, idrett og folkehelse		06.06.2019

Vedlegg:

- 1 Telemarkforskning - Pasjon og resignasjon - Evaluering av museumsreformen i Buskerud
- 2 Buskerud kommunerevisjon - rapport undersøkelse av Buskerudmuseet 2019

Evaluering av museumsreformen

Buskerud fylkeskommune har tatt initiativ til en evaluering av museumsreformen i Buskerud med fokus på siste runde av konsolideringen som førte frem til etableringen av Buskerudmuseet. Telemarkforskning har hatt oppdraget og avleverte sin rapport 16.mai 2019. I tillegg har Buskerud kommunerevisjon gjort en undersøkelse av Buskerudmuseet våren 2019. Denne skal behandles i fylkestinget i juni. I denne saken presenteres resultatene og anbefalingene for videre arbeid med museumsutvikling i Buskerud.

Forslag

1. Hovedutvalget for kultur, idrett og folkehelse tar Telemarksforskning TF-rapport nr 484 «Pasjon og resignasjon – evaluering av museumsreformen i Buskerud» til orientering.
2. Hovedutvalget ber Buskerudmuseet fremlegge en plan for organisasjonsutvikling så raskt som mulig og senest innen 1.okt 2019. Buskerud fylkeskommune vil bidra til arbeidet. Det forutsettes at det legges til rette for dialog med offentlige tilskudds-ytere, kommuner og berørte eierstiftelser i prosessen.
3. Hovedutvalget ber om at Buskerudmuseet i prosessen for videreutvikling av museet utreder konsekvens av en rendyrking av museet som museum etter ICOMs museumsdefinisjon.

Buskerud fylkeskommune
Turid Kolstadløyken
Fylkeskonservator

Bakgrunn

Siden 2001 har det foregått en museumsreform i hele landet. St. meld. nr. 22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving* lanserte en museumsreform som satte krav til en forpliktende regional samordning av museene. Bakgrunnen for reformen var misforholdet mellom museenes faglige og økonomiske soliditet samt kompleksiteten i de museumsfaglige oppgavene. St. meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museer* definerte hovedmålet for konsolideringsreformen: *Å skape sterkere museumsfaglige institusjoner som kan gå aktivt inn i de mange utfordringene i museenes samfunnsrolle.* For å oppnå dette ble det igangsatt en prosess med sikte på færre museumsenheter i hvert fylke. Den første konsolideringsprosessen i Buskerud (2002-2007) resulterte i seks konsoliderte museer i fylket: Blaafarveværket, Drammens Museum, Eiker og Lågendalen museum, Hallingdal museum, Kunstnerdalen Kulturmuseum og Stiftelsen Hringariki. Norsk Bergverksmuseum bestod som et Nasjonalt ansvarsmuseum med 100% statsstøtte.

Etablering av Buskerudmuseet – kort historikk

I 2013 vedtok Eiker og Lågendalen museum, Hallingdal museum, Stiftelsen Hringariki, Kunstnerdalen Kulturmuseum og Stiftelsen Portåsen opprettelsen av et nytt konsolidert museum i Buskerud. Hovedutvalget for regionalutvikling og kultur i Buskerud fylkeskommune ga sin tilslutning til opprettelsen og *Buskerudmuseet* ble etablert i 2014. Denne konsolideringen var initiert av og ønsket fra de ovenfor nevnte museene. Avdelingslederne for de da konsoliderte museumsenheterne var viktige premissleverandører og deltakere i konsolideringsprosessen som ledet fram til etablering av Buskerudmuseet. Se politisk sak «[Konsolidering av museene](#)» behandlet av hovedutvalg for regionalutvikling og kultur 19.06.13 for detaljert informasjon om bakgrunnen for konsolideringsvedtaket.

Det overordnede målet for konsolideringen var at alle besøkssteder skulle beholde minimum tilsvarende tilbud som de hadde i utgangspunktet. Styrking av fagmiljøene gjennom tverrfaglighet, deling og fellestjenester var en annen uttalt målsetting. Konsolideringen ble vedtatt og stiftelsen Buskerudmuseet opprettet med et styre satt sammen av faglige og politiske representanter. Etter at direktør ble tilsatt skulle arbeidet med etablering av en ny museumsorganisasjon startes opp. Det var lagt ned mye arbeid i å lage en plattform for samarbeid og en skisse til organisasjon forut for konsolideringstidspunktet. Dette arbeidet kom aldri godt i gang og ble heller ikke fullført. Konsolideringen har medført store endringer både for ansatte, eiere og venneforeninger, men kanskje ikke akkurat de endringen som ble forventet og ønsket når vedtaket om konsolidering ble fattet.

Kulturrådets nasjonale museumsundersøkelse

Endringer i museumssektoren gjelder naturligvis ikke bare for museer i Buskerud. Museumsreformen har nasjonalt perspektiv og svært mange museer i alle fylker har vært gjennom slik prosesser, og mange av dem har vært krevende. Kulturrådet publiserte i år «Kulturrådets museumsundersøkelse 2018», som skal inngå som et kunnskapsgrunnlag for en ny museumsmelding. I denne undersøkelsen vises det at museene på landsbasis mener at reformen har styrket institusjonene faglig, organisatorisk og økonomisk. Men det er også kartlagt utfordringer med kompliserte eierstrukturer og uklare grenser mellom eierstiftelsenes og driftsstiftelsenes ansvar for museumssamlinger, begrenset økonomisk handlingsrom, økte faglige forventninger som ikke innfries, store etterslep på digitalisering og samlingsforvaltning, økte lønnsutgifter og liten tilgang på ressurser knyttet til forskning. Funnene viser at reformperioden har vært krevende, spesielt knyttet til konsolideringer og organisasjonsendringer. Se for øvrig egen orienteringssak om Kulturrådets undersøkelse.

Museumsevaluering i Buskerud

Hovedutvalget vedtok 6.juni 2018 å igangsette en evaluering av museumsreformen i Buskerud for å fremskaffe et kunnskapsgrunnlag om museumssektoren i Buskerud. Flere andre fylkeskommuner har

også gjennomført evalueringer og disse vil være viktige kunnskapsgrunnlag for den nye museumsmeldingen som nevnt ovenfor.

Telemarkforskning (TF) fikk tildelt oppdraget med å kartlegge og beskrive konsekvensene av museumsreformen i Buskerud med utgangspunkt i både nasjonale og regionale målsettinger. Formålet med evalueringen var å gi en beskrivelse og analyse av museumsreformen i Buskerud (2014-2018) med særlig fokus på Buskerudmuseet. Oppdragsbeskrivelsen presiserte at evalueringen skulle si noe om reformens påvirkning på museenes faglige kvalitet og kapasitet innenfor samlingsforvaltning, forsknings- og dokumentasjonsarbeid og formidlingsarbeid. Det ble lagt vekt på en systematisk gjennomgang av virksomheten til museene i Buskerud på deres tre kjerneområder – forvaltningen, forskningen og formidlingen. Dette gjaldt alle museene. I tillegg ble det laget en beskrivelse og analyse av økonomi og organisasjonsstruktur i Buskerudmuseet og en kort analyse av museer som ble stående utenfor de konsoliderte museene i Buskerud.

Evalueringsrapporten ble levert Buskerud fylkeskommune 16.mai 2019 av Telemarkforskning og oppsummeres som følger:

Museumsreformen i Buskerud har vært vellykket for tre av de konsoliderte museene; Drammens Museum, Blaafarveværket og Norsk Bergverksmuseum. Buskerudmuseet har ikke vært et vellykket prosjekt av en rekke ulike grunner som rapporten går nærmere inn på. Evalueringen påpeker at noe må gjøres med organiseringen av Buskerudmuseet og viser til fire ulike alternativ for fremtidig utvikling av museumssektoren i Buskerud. Telemarkforskning understreker at uansett valg av vei videre må det legges opp til en god og tålmodig prosess. Det tilrådes ikke å trekke alle konklusjoner nå.

Buskerud kommunerevisjon– undersøkelse av Buskerudmuseet

Buskerud kommunerevisjon (BKR) har parallelt med Telemarkforsknings arbeid gjennomført en undersøkelse av Buskerudmuseet. Dette oppdraget ble først initiert av administrasjonen, men deretter overtatt av kontrollkomiteen. BKR og TF har kontakt underveis i arbeidene for å unngå overlapp og dobbeltarbeid. Undersøkelsen hadde følgende mandat:

I hvilken grad har styret i Stiftelsen Buskerudmuseet sørget for å etablere og implementere styrings- og kontrollrutiner i samsvar med lovkrav, anbefalinger på området og tilskuddsbrev fra departementet?

Rapporten fra BKR viser bl.a. at styret i Buskerudmuseet foreløpig i liten grad har etablert og implementert styrings- og kontrollrutiner i samsvar med lovkrav, anbefalinger på området og tilskuddsbrev fra departementet. Buskerudmuseet fremstår ut fra rapportens konklusjon i liten grad som en samlet organisasjon og museet har utfordringer med å skape tillit mellom avdelingene. Diskusjoner rundt de økonomiske forutsetningene for konsolideringen har skapt strid internt i organisasjonen. Kommunerevisjonens undersøkelse ble behandlet i kontrollutvalget 23.mai 2019 og skal behandles i fylkestinget 20.juni 2019.

Hjemmelsgrunnlag / rettsregler

Buskerudmuseet er en selvstendig stiftelse og Buskerud fylkeskommune har ingen direkte instruksjonsmyndighet ovenfor stiftelsen, men kan stille krav og forventninger i tilknytning til driftstilskuddet. Buskerud fylkeskommune har to styrerepresentanter i Buskerudmuseets styre.

ICOMs definisjon museum

International Council of Museums (ICOM) er en global interesseorganisasjon for museumsinstitusjoner og museumsansatte. ICOM er plattform for mange ulike former for samarbeid mellom norske og utenlandske museumsmiljøer. ICOMs museumsdefinisjon blir benyttet av alle norske museer og i kulturpolitiske dokumenter som en de facto standard for å betegne hva et museum er og hvilke samfunnsoppgaver museer har:

“Et museum er en permanent institusjon, ikke basert på profitt, som skal tjene samfunnet og dets utvikling og være åpent for publikum; som samler inn, bevarer/konserverer, forsker i, formidler og stiller ut materielle og immaterielle vitnesbyrd om mennesker og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed.”

(ICOMs statutter, artikkel 3, paragraf 1)

Alternative løsninger

Hovedutvalget kan gi politiske føringer for ønsket utvikling av Buskerudmuseet ved å endre eller legge til vedtakspunkter.

Økonomiske konsekvenser

Evalueringen har blitt finansiert fra engangsmidler vedtatt av hovedutvalget samt supplert fra posten avsatt til oppfølgingen av kunst- og kulturstrategien for Buskerud. Saken har ingen økonomiske konsekvenser ut over det, men fremtidige oppfølginger vil kreve fylkeskommunale ressurser. Dette vil bli fremmet i politiske saker og ordinær budsjettbehandling.

Miljømessige konsekvenser

Ikke relevant

Fylkeskonservators vurdering

Fylkeskonservator vurderer at evalueringen fra Telemarkforskning (TF) og Buskerud kommunerevisjons (BKR) undersøkelse av Buskerudmuseet, til sammen gir et godt kunnskapsgrunnlag til å vurdere videre utviklingstiltak i museumssektoren i Buskerud, særlig for Buskerudmuseet.

Fylkeskonservator vil bemerke at det i rapporten fra TF ikke kommer godt frem at konsolideringsprosessen som førte frem til Buskerudmuseet, var initiert av museene selv. Fylkeskonservator vil påpeke at avdelingslederne i de museene som senere ble til Buskerudmuseet i 2013, satt i styringsgruppa for prosjektet som utarbeidet rammeverk og beslutningsgrunnlag for Buskerudmuseet. Det er også viktig å understreke at Buskerudmuseet slik det var planlagt å bli organisert, aldri ble realisert. Dette kommer fram i rapporten, men gis i liten grad oppmerksomhet i konklusjonen og anbefalingene.

Det er åpenbart for fylkeskonservator at Buskerudmuseet har store utfordringer. I 2017 ble det bokført et underskudd på nærmere 3,2 mill kr. Museet har redusert sin egenkapital fra ca sju til ca to mill kr på fem år. Det er stadige diskusjoner om økonomiske prioritering. Undersøkelsene omtalt i denne saken ble initert på bakgrunn av disse forholdene og en bekymring for manglende organisasjonsmessig utvikling i museet. Museets utfordringer beskrives da også i klartekst i TFs museumsfaglige evaluering av Buskerudmuseets organisering og utvikling og av BKR's analyse av styringssystemer og økonomikontroll. Det er imidlertid også viktig å se at det har vært en positiv utvikling den siste tiden og at styret har gjort noen grep. Museet har i dag har en ny direktør med sterk kulturminnefaglig og museumsfaglig kompetanse. Det er levert et regnskap med et lite overskudd for 2018. Dette er positivt.

Fylkeskonservator vurderer at det er viktig å ikke konkludere forhastet, slik rapporten fra Telemarkforskning også påpeker. Det er viktig at fylkeskommunen forholder seg til at Buskerudmuseet er en selvstendig stiftelse som i prinsippet er selvstyrende og som driver et museum på basis av samarbeidsavtaler med mange selvstendige eierstiftelser. Fylkeskommunen kan bidra til å tilrettelegge for gode prosesser slik at det blir en dialog mellom alle berørte parter om hvordan Buskerudmuseet og øvrig museumssektor i Buskerud skal utvikle seg. Dette gjelder også andre viktige parter, bl.a. vertskommunene og kulturdepartementet.

Det er viktig å understreke at fylkeskommune er svært opptatt av at Buskeruds kulturarv blir godt ivaretatt og at det tilrettelegges for at kulturarven brukes som en ressurs i samfunnsutviklingen.

Museene gjøre et svært viktig arbeid og det er av stor betydning at museene får en hensiktsmessig organisering slik at ressurser utnyttes på en god måte.

Den store museumsreformen sprang ut av et krav fra departementet om å få et museumslandskap med færre museer med større faglig tyngde. Hovedprinsippet for reformen var at museer innenfor samme geografiske område skulle slå seg sammen. Reformen har vært krevende for mange parter. Det kan være grunn til å reflektere over om utgangspunktet for museumsreformen var optimalt. Dette regner fylkeskonservator med at vil omtales i den nye museumsmeldingen som snart kommer

Konklusjon

Fylkeskonservator anbefaler at hovedutvalget tar evalueringen til orientering og at det fremmes oppfølgings sak høsten 2019. Buskerudmuseet utfordres til å legge fram en plan for videre organisasjonsutvikling som blir grunnlag for denne oppfølgings saken. Det forutsettes dialog mellom økonomiske bidragsytere, museumsavdelinger, eierstiftelser, kommuner og eventuelt andre relevante aktører i prosessen.

Andre dokumenter i saken (ikke vedlagt)

- [Konsolidering av museene- politisk sak i HURK 19.06.2013](#)
- [Politisk sak i HUKIF 6.6.2018 om evaluering av museumsreformen i Buskerud](#)